

*Жәрәштәрәм, кешелектең сәңгелдәге бында – Бөрйәндә,
Урал илдән тарих башлана.*

Урал

*Эпосы булған халык - боронғо халык.
Эпостар башкорт халкын Уралтауға
мәңгегә казаклап куйған.*

Әхмәт Сәләйманов

БР Мәғариф министрлығы, Бөтә донъя башкорттары королтайы башкарма комитеты һәм ЮНЕСКО эштәре буйынса Башкортостан Республикаһы комитеты, Бөрйән районы хакимиәте һәм район мәғариф бүлегө ойшторған «Урал батыр» эпосын башкарыуы йәш сәсәндәрҙең 18-се республика конкурсы максаттары: сәсәндәр мәктәбен тергеҙеү һәм үстәреү, 2013 йылдың 1-2 октябрҙә ЮНЕСКО-ның Париждағы штаб-фатирында күл куйылып, Бөтә донъя мирасы исемлегенә индерелгән «Урал батыр» эпосын өйрәнеү һәм популярлаштырыу, башкорт халык ижадының иң яҡшы өлгөләрен һаклау һәм таратыу, башкорт халкының тарихи һәм мәҙәни мирасына һаксыл мөнәсәбәт тәрбиәләү, үкыусыларҙың импровизаторлыҡ, шағирлыҡ талантын үстәреү, фекерләү, телмәр, хәтер, тауыш мәҙәниәтен камиллаштырыу, үкыусыларҙы ғилми эшмәкәрлеккә йәлеп итеү, тыуған яҡ тарихына һәм мәҙәниәтенә кызыкһыныу уятырға булышлыҡ итеү.

Роза Шәриф кызы ғүмәрәва, Бөрйән районы мәғариф бүлегенә методика кабинеты мәдире:

18 йыл элек эпосты яттан һөйләү конкурсы тәүләп безҙең Бөрйән районында үттә. Ул мәлдә сараны ойштороу, күнактарҙы урынлаштырыу мөмкинлектәре лә аз ине. Шуға ла был конкурс артабан сит тарафтарға үтә торҙо. Уны кире үз тәйәгенә кайтарыуға күп көс һалдыҡ. 13-сө тапкыр был конкурс Баймакта үткәйне. Район башлығы Д.Ә. Әхмәтйәнов менән берлектә мөрәжғәт әҙерләп, конкурсты кире үз ерлегенә кайтарыуға өлгәштек. Бөгөн иһә конкурс йәшәү, түкләһү, ял итеү, сығыш яһау өсөн бөтә шарттары ла булған “Ағизел” лагерында үтә. Йыл буйына мәктәптәр, балалар бахсалары менән “Без - бөрйәндәр”, “Без – Урал батыр вәристары” темалары астында мәҙәни конкурстар үткәрәбез, республика сараһына әҙерләһеҙ. Быйыл без балалар бахсалары тәрбиәләһеүселәрен конкурска йәлеп иттек. Кескәйҙәр бик үңышлы сығыш яһанылар. Был тәңгәлдә ата-әсәләр әүземлек күрһәтәләр, балаларға сәхнә кейеме әҙерләшәләр, репетицияларға йөрөйҙәр, конкурста сығыштар яҡшы булһын өсөн барыһын да эшләргә тырышалар. Быйылғы бәйге, Башкортостан Республикаһы мәғариф министрлығы раслаған программаға ярашлы, юғары кимәлдә ойшторолдо. Район хакимиәте башлығы Р.Д. Шәриповка, күрһәткән ярҙамы, кайғыртыуһанлығы өсөн, зур рәхмәт белдерәбез. Шулай үк ойшма етәкселәренә, юл һәм медицина хезмәткәрҙәренә лә рәхмәтлебез.

Һәр төбәктең үз бренды бар. “Урал батыр” эпосын яттан һөйләү конкурсы районыбыҙҙың бренды булып һаклаһырга тейеш тигән фекерҙәмен

Урал батыр рухы күнелдәрҙә

Сихри тәбиғәтле, мул һыулы Ағизелле, кая-ташлы Күзәмбәт туғайында «Урал батыр» эпосын яттан һөйләүсә йәш сәсәндәрҙең XVIII республика конкурсы бара. Делегациялар бер-береһе менән дуслашып, шатлыктары менән бүлешеп, тәбиғәттән көс алып дәртләнеп йәшәйҙәр.

Бәйгенән тыш төрлө саралар, башкортса дискотекалар үтә, улар кунактар өсөн бик файзалы һәм иста калырлыҡ. Инсебикә каяһына, Шүлгәнташҡа сәйәхәт кылдылар. Конкурсты ойштороусы район етәкселәре һәр сак балалар мәнфәғәттәрен кайғыртып торалар. Башкортостан Республикаһы мәғариф министрлығының баш белгесе Гөлсәм Заһир кызы Әбдрәхимова балаларҙың хәл-әхүәлдәренә, тукланыуҙарына игтибар итә. Быйылғы йылда Силәбе өлкәһенән, республиканың төньяҡ райондарынан кунактар күп килеүе лә ныҡ кыуандыра. Борай, Шишмә, Туймазы, Сакмағош райондары, Ағизел калаһынан һәм башка райондарҙың вәкилдәре булыуы күнелдә йылыта.

Йәш сәсәндәрҙең, кунактарҙың кәйефтәре бик шәп. Һәр береһе гүзәл Бөрйәнөбөзгә һокланыуын йәшермәй.

Йылайыр районы командаһы етәксеһе **Фирзәүес Абдулхак кызы Кашкарова**: Мәхмүтова Гөлнәзирә бөйөк эпосты тулы ятланы, оҫта курайсы ла, кумызсы ла. Бөрйән илендә һокланғыс минуттар кисерәбез.

Баймак лицей-интернатынан **Гөлнара Казарбаева, унынсы класс укыусыһы**: Эпосты ете телдә тулы ятланым. Бөтә төр инструменттарға ла уйнап күрһәттем. Бөрйәндә кыуанып, рәхәтләнеп йөрөйбөз. Ойштороу кимәле юғары. Рәхмәт барыһына ла.

Касим Дәүләткилдиев исемендәге республика һынлы сәнғәт гимназия- интернатынан **Кәзриә Хәлит кызы Ғәзизова**: һәр нәмә үз урынында, бөтә нәмә уйланылған. Ашатыу, йәшәү шарттары яҡшы.

Борай районы командаһы етәксеһе **Айгөл Нәғим кызы Мостафина**: Бөрйәндең таш-каяларына һокланып икенсе көн йәшәйбөз. Сара матур ойшторолған. Дүртенсе тапҡыр катнашабыз. Быйыл 2015 йылда өсөнсө урын яулаусы Ғизетдинова Зөлфия эпосты яттан һөйләне.

Бөрйәндән **Дамир Аллабирзин, тирмә ойштороусыларҙың береһе**: тирмәгә солоксолок, һунарсылыҡ, балыҡсылыҡ, умартасылыҡ, малсылыҡ, йылкысылыҡ, септә һуғыу һәм башка халкыбыҙдың кәсептәре үрнәктәрен урынлаштырҙыҡ. Кунактар тирмәне ныҡ оҡшаттылар, иҫтәлеккә фотоларға төштөләр.

Фатима Мостафина исемендәге 20 һанлы Өфө башкорт кала гимназияһынан **Эльмира Салауат кызы Хәсәнова**: көн болотло булһа ла, күнелдә қояш, балалар за бик шаттар.

Башкортостандың халыҡ шағиры Назар Нәжми исемендәге башкорт гимназияһынан команда етәксеһе **Руфина Зәки кызы Камалова**: Ожмахтың үзе Бөрйәнгә икенсегә килдем. Хайран калып йөрөйбөз. Рәхмәт бөрйәндәргә. «Урал батыр» эпосы буйынса үлем менән йәшәү тураһындағы өзөктө сәхнәләштерҙек. Кеше - бөйөк зат. Кешенең бөйөклөгөн күрһәтергә тырыштыҡ. Кеше үзенең эшләгән изге эштәре, изгелектәре менән халыҡ хәтерендә уйылып кала. Йәш быуын күңелендә милли рух тәрбиәләүгә зур этәргес биргән бик матур сара. Конкурстың тәүге йылында 61 команда катнашты, ярыш дүрт турға барҙы. Ә хәҙер ул ике турға үтә, республика кимәленә иң көслөләр генә сыға. Безҙе үз итеп тимер аттарында алып килгән өсөн Ағизел калаһы командаһына зур рәхмәт. Ун бер сәғәтлек юл һизелмәйенсә, Бөрйәнгә оҫоп килеп еттек.

Силәбе өлкәһенең Арғаяш районы командаһы етәксеһе **Мәхмүтова Флорида Ғәлим кызы**: Хистәрҙе бер һүз менән генә аңлатыуы кыйын. Шулай ҡилем матурлыҡ, шулай ҡилем дә әкиәт донъяһы. Башкорт халкының киләсәге өсөн янып, без алыс яктарҙан зур теләк менән килдек. Ата-бабаларыбыҙдың йолаларын тергеҙеү, теле-безҙе һаҡлау буйынса күп эштәр башкарабыз. Мәшһүр эпостарыбыз аша без йәш быуын күңелендә туған теле-безгә һөйөү тәрбиәләйбез, халкыбыҙдың аң-белемен өйрәнәбез, үзебезгә кабул итәбез.

Мөхәррирәт: Истәкова Р.Ә; Сәйәхова С.Ғ; Мөлөкова З.Ф.
Версткалаусы: Ишимов Ғ.З